

מתחיל בפר ושעיר של יום-הכפורים, כי בקטורת היו שס"ח מנין, וג' מנין ליום-הכפורים. ולמה היה זה יחד עם שאר הקטורת, וגם למה מזכירין זה בכל יום. — מזה למדתי דשורש כל הקרבנות הן הקרבנות של יום-הכפורים. וכבר כתבתי במקו"א טעמים ע"ז. ולהנ"ל י"ל דהנה בתוספות ר"פ מקום שנהגו (פסחים נ', ע"א) תוד"ה מקום שנהגו וכו' הביאו מהירושלמי דהא דאסור לעשות מלאכה בערב פסח אחר חצות, הוא משום, דביום שאדם מקריב קרבן הוא יום-טוב אצלו. ופריך דא"כ בכל יום יהיה אסור משום התמיד, ומשני התורה התירה משום דכתיב: „ואספת דגנך" ע"כ, — ובוה יש לבאר מה דאיתא בספרי עה"פ „וביום שמחתכם — אלו התמידין", משמע דעצם היום חשיב יום שמחה מצד התמידין, דלעולם מצד התמיד ראוי שיהיה כל יום יום-טוב. ואף דגלי קרא דמותר במלאכה ואינו יום-טוב — מ"מ אם דנין לגבי התמידין עצמם חשיב כיום-טוב. ושפיר כתיב „ביום שמחתכם" על התמידין, וכעין זה כתבו בתוס' ב"מ (מ"ח, ע"ב) ד"ה בעושה וכו' לענין מי שפרע, דאם מקללין על דבר זה חשיב כאינו עושה מעשה עמד, אף דלכל דבר חשיב עושה מעשה עמד, ומידה טובה מרובה. וע"כ התמידין של כל יום הוי כקרבן יום-טוב, כי מצד הקרבן באמת הוא יום-טוב. וכמו דשורש כל יום-טוב הוא יום-הכפורים, וכדברי המהרש"א הנ"ל, כך שורש כל הקרבנות שהוא ג"כ ענין יום-טוב הוא קרבן יום-הכפורים. וע"כ מזכירין בראש „איזהו מקומן של זבחים", קרבן יום-הכפורים. ובראש פטום הקטורת הג' מנין של יום-הכפורים, כי זהו שורש לכל הקטורת של כל ימות השנה. ובוה יש להבין דברי הרה"ק מלובלין ז"ל בס', „זאת זכרון", דשעת התפילה היא כמו שבת — עי"ש. דתפילה במקום תמידין תיקנום (ברכות כ"ו, ע"ב), וכמו דענין תמיד כמו יום-טוב הוא, כמו"כ התפילה דשבת ויו"ט חדא מילתא היא, כמוש"כ רש"י בביצה (ב', ע"ב) ד"ה יום טוב וכו'. ועיין בהקדמת אור חדש מהמהר"ל דעיקר הישועה דפורים היתה בתפילה — עי"ש. וי"ל דכמו ביום-הכפורים שורש כל הקרבנות כמו שהוא שורש הימים טובים דאורייתא, כן פורים שורש התפילות שהן נגד תמידין כמו שהוא שורש היו"ט דרבנן וכנ"ל, וכן תפילות כנגד תמידין הוא כעין יו"ט דרבנן, ע"כ דבר בעתו באה ישועתן ע"י תפילה.

ולפי"ז יש לחדש, דמה שאדם מניח עסקיו ע"י שמאריך בתפילה אינו מפסיד כלל, דהוי כמו הוצאות שבתות ויו"ט, דאיתא (ביצה ט"ז, ע"ב): „כל מזונותיו של אדם קצובות לו מראש-השנה ועד יום-הכפורים חוץ מהוצאות שבת ויו"ט — — —" ודו"ק, ובלא"ה כתב הריטב"א ברפ"ב דביצה דהוצאות שבת ויו"ט לאו דוקא, דכל צרכי מצווה הן בכלל זה, ועיין מדרש רבה ויקרא רבה (פ' ל', אות א') ורש"י סוטה (מ"ח, ע"ב) ד"ה שמאמינים וכו'.

(פורים, תרפ"ד)

„ויתיצכו בתחתית ההר" (שמות י"ט) — — — מלמד שכפה הקדוש-ברוך-הוא עליהם את ההר כנגית — — — מכאן מודעא רבה לאורייתא — — — הדור קבלוה בימי אחשורוש — — — (שבת פ"ח, ע"ב). התוס' הקשו בד"ה כפה וכו': הא אמרו נעשה ונשמע ולמה הוצרך לכפות עליהם ההר. ונראה כאשר ידוע שיש שני מיני עבודות אצל הצדיקים: יש שמתפללין בהתלהבות עצומה ותשוקה עזה, רשפיה-רשפיה-אש שלהבת-יה, וזוהי עבודה בלב; אבל יש צדיקים שהגיעו למעלה גדולה יותר מזה — שמתפללין בלי תנועה כלל, בתכלית הדעת — וזוהי עבודה במוח. וא"א לבוא למדרגה השניה עד שעובר תחילה

המדרגה הראשונה. כמדומני שראיתי זאת בספר זכרון זאת מהרה"ק מלובלין ז"ל. והנה הדרך הראשונה היא בהשתוקקות נפלאה, בלי חשבון כלל. אך הדרך השנייה היא בחשבון ובהתבוננות בכל דבר, בתכלית דקות העיון והשכל. והנה בתחילה היו ישראל במדרגה ראשונה, אהבה בתענוגים, אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה. ע"כ השיבו נעשה ונשמע, בלי שום חשבון כלל, אמנם עי"ז עצמו שהשיבו נעשה ונשמע עלו והתעלו והגיעו למדרגה יותר גבוהה מזה, בבחינת עבודה במוח, בעיון והתבוננות במתינות ודקות העיון, וגם כי אז בהעלותם למדרגה רמה, עיניהם שפיר חזו גודל האחריות שמקבל איש הישראלי על עצמו, כי בקיום התורה כל צבא-מרום מתעלים ומתמלאים שפע קדושה, ולהיפך ח"ו, כל הצנורות מתקלקלין והפגם הוא נורא מאד — אז באו חשבון ויראו לנפשם לקבל את התורה כי ח"ו אולי יקלקלו ויחטיאו את המטרה, וגיהנם ושאל תחתית פתוחה לפניהם, ח"ו. וגם כי אז הגיעו למעלת יראת הרוממות, והיו יראים יותר מחטא (ויש לכוון כן בתרוץ התוס' שכתבו: שאולי היו חוזרין בהן כשראו אש הגדולה, והמהר"ל בסה"ק אור חדש תמה על זה כי נעשה ונשמע זכות גדולה לישראל, ואיך נאמר שהיו חוזרין בהן — עי"ש. אך לפימ"ש א"ש זאת, כי זה ג"כ למעלתן שהשיגו כעת יראת הרוממות ביתר שאת, ע"כ מחמת יראת הרוממות היו יראים שלא יתקלקלו ח"ו בעתיד, ולא מחמת יראת העונש יראה תתאה, רק מחמת יראה פנימית, יראה עילאה שהיא יראת הרוממות, יחזרו בהם, ומעיקרא היו כפלים לתושיה: א' שלא ידעו עדיין גודל הפגם של החטא, גם לא היה להם עדיין מדרגת היראה כ"כ כמו עתה; ועוד בה שלישיה, כי מעיקרא היתה עבודתן בתשוקת הלב לבד למעלה מכל חשבון, ע"כ אמרו נעשה ונשמע, אבל אח"כ כשנתעלו יותר למדרגת מוח היו יראים מאד לקבל על עצמם אחריות כזאת; ע"כ הוצרך אז לכפות עליהם ההר כגיגית.

והנה ברות כתוב (רות א', י"ז): "באשר תמותי אמות", ופירש"י שאמרה לה נעמי: "ארבע מיתות נמסרו לבית-דין", והשיבה רות: "באשר תמותי אמות" — ע"כ, וביאר כ"ק אדמו"ר זצ"ל מסוכטשוב כי נעמי אמרה לרות, כי בהתגיירה היא מקבלת על עצמה אחריות גדולה, כי אמנם נכון הוא שאיש ישראלי יכול להגיע למעלות רמות ונשגבות, אבל לעומת זה יוכל ג"כ לקלקל יותר וליפול לבאר שחת, ועומק שפל מכוון כנגד עומק רום. ועי"ז השיבה לה רות: "באשר תמותי אמות", אפילו עם היותה מיודעת שבסוף תיפול לבאר שחת, — אף-כך כדאי לה להיות שעה אחת תחת כנפי השכינה — עכדה"ק. וכך היה בימי אחשורוש: ישראל עלו למדרגה רמה באהבה, עד שאפילו אחר כל החשבון שידעו והבינו היטב שאיש ישראלי יכול לקלקל הרבה יותר מאדם אחר, וליפול ח"ו לשאול תחתיות — אחר כל זה הדר קיבלוה בימי אחשורוש ברצון שלם. ע"ד שאמרה רות: "באשר תמותי אמות", שהכל כדאי כדי להיות רגע אחד דבוק בחי-עולמים וכדברי אדמו"ר זצ"ל הנ"ל.

והיו בזה שלש מדרגות בישראל. מעיקרא אמרו: נעשה ונשמע — בתשוקת הלב, בלי חשבון כלל, אח"כ הגיעו לבחינת מוח — והוצרכו לכפיית ההר כגיגית, ואח"כ, בימי אחשורוש, הגיעו לאהבה עצומה ועזה יותר, שאפילו אחר שידעו היטב את גודל האחריות, שעלולים ח"ו ליפול לתחתית הנפילה. מ"מ בכל אופן יהיה מה שיהיה — רצו להיות דבקים בה' לשעתם. (ומי שמסכים בליבו באמת ובנפש חפצה מעיין זה, א"א לו ליפול נפילה גדולה, כי כ"מ, מים הפנים לפניו" וגו' ועושין בשמים כל טצדקי שיישאר על עמדו ולא יפול בנופלים, ח"ו), והנה מהתשוקה הגדולה של

רות להתגייר במסירות נפש גמורה, וכמו שאמרה: „באשר תמותי אמות“, מזה נצמחה מלכות בית דוד. וכך גם מהתשוקה הגדולה של בני ישראל בפורים ד, הדר קבלוה בימי אחשורוש“ במסירות נפש וכנ”ל, מזה צמחה מלכות שמים שלמה, (כי מלכות בית דוד הוא אחד עם ספירת מלכות שהוא מלכות שמים — כמו שכתב בספר ^{החברות} שערי אורה שער א'), בפורים מתחילין שלושים יום קודם הפסח שאז מועד התחדשות מלכות שמים לישראל, כמרומו בגמרא (ר”ה ג, ע”א) דלמלכי ישראל מונין להם מניסן. והטעם כתב הר”ן שהוא משום דביציאת מצרים חזרה המלכות לישראל — עי”ש. וא”כ עיקר זמנו בפסח, זמן יציאת מצרים, ושלושים יום שלפניו, היינו מפורים ואילך מתחיל להתנוצץ זה, וזה עצמו מחיית עמלק ימ”ש, כי אין השם שלם ואין הכס שלם עד שיימחה זרעו של עמלק, עמ”ש (מדרש תנחומא פר’ כי תצא, בסוף) וכסא הוא מלכות כדאיתא בס’, „שערי אורה“ דמלכות הוא שם אדנות, דהיינו היכל, וכסא לשם הוי’, וגם בפשוט הוא כן, דכסא הוא כסא מלכות, ובהתחדש מלכות שמים לישראל הוא התחלת השתלמות הכסא, וזה מחיית עמלק ימ”ש.

„...כל זמן שזרעו של עמלק בעולם, לא השב שלם, ולא הכס שלם; אכזר זרעו של עמלק מן העולם — הכס שלם, והשב שלם...“ (תנחומא, כי תצא, בסוף וראה ברש”י: שמות י”ח, ט”ז), נראה דשם היינו שם הוי’, וכסא הוא שם אדנות, שהוא מרכבה והיכל לשם הוי’, וכמוש”כ בשערי אורה.

וי”ל דכנגד זה בפורים יש מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים, כי בזה”ק (ח”ג קי”ב, ע”ב): „ויעש דוד שם“, „מאן עביד שמא קודשא, מאן דיהיב צדקה למסכני“, — וזה נגד שם הוי’, ומשלוח מנות — להרבות שלום בישראל; וכנסת ישראל הוא שם אדנות — וכמוש”כ בשערי אורה שער א’.

(פורים, תרפ”ד)

בגמרא ברכות (ל”ג, ע”א): „גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר (שמואל א’ ב’, ג’): כי אל דעות ה’“.

נראה הביאור דאיתא בכמה מקומות בתפילה: „וגאלנו גאולה שלמה למען שמך“; „עשה עמנו למען שמך“ — נראה כי שתי כוונות יש בזה. א’ דהשם יהיה סיבה לישועתנו, אף שאין אנו ראויין, מ”מ יעשה עמנו למען שמו; ב’ הוא ג”כ מסובב שיושיענו, כדי שנשתמש בכל הישועה אך לצורך גבוה, וזה „עשה עמנו למען שמך“, כדי שנעבוד אותך, כמו שכ’ הרמב”ם (פ”ט מהל’ תשובה ה”א) על כל שכר עולם — הזוה הנכתב בתורה, שהוא למען נוכל לעבדו ית’ מתוך הרחבה, וגדולה דעה שניתנה בין שני שמות, דהיינו שה’ הוא סיבה להיוושע בדעה וגם הוא מסובב, וזה נחשב דהדעה היא ממוצעת בין שתי אותיות, ולעולם כן הוא בכל התפילות וכל הבקשות שאדם מבקש, אך באשר דעת הוא היסוד לכל הישועות, כמוש”כ (ויקרא רבה א’, ו’): „דעה חסרת מה קנית? דעה קנית מה חסרת?“ — ע”כ נרמז זה בדעה להדיא, וזה גדולה דעה.

הענין שאנו אומרים: „ארור המן ברוך מרדכי, ארורים כל הרשעים! ברוכים כל הצדיקים!“ דהנה איתא בספר הזכות להרי”ם וצ”ל מגור דאם נראה לו לאדם דרך הטוב והישר, אף שהוא עצמו איננו כן, מ”מ מקיים מצוות עשה של: „ובחרת בחיים — עי”ש. והנה מפסח ועד שבועות הוא הכנה למתן התורה על-ידי בירור